

Művészet közelről

Mérték Kiadó, 2008

„**H**a a kultúra szót hallom, a revolverem után kapok” – mondta a fáma szerint Goebbels náci propagandaminiszter, s ha netán ez nem is igaz, jól talál. A kultúra nagyon sokat ad az embernek ahhoz, hogy kevésbé manipulálható legyen, hogy felismerje az üzenetek többé-kevésbé rejtett jelentését, a – verbális vagy éppen vizuális – szavak mögött a valódi mondanivalót. Másrészt, a többrétgű jelentések megértésén edződött ember gondolkodása szuverénabb, és jobban átlátja a világot.

Maradéktalanul érvényes ez a képzőművészetekre is. Ezért jogos mondanunk, hogy az ismeretek, amelyeket ebből a kötetből meríthetünk, létfontosságúak. A fizikai létünkhöz ugyan nem, ahhoz viszont, hogy annál inkább, hogy a művészet – jelen esetben a festészet – által kínált szellemi értéket becsülni és élvezni képes kultúreberré válhassanak, akik ezt a képességet még nem sajátították el. S ezt bizony tanulni kell. A képzőművészetet éppen az teszi művészetté, hogy alkotásai sokkal többet mondanak, mint amit a tanulatlan szem meglát rajtuk. És a dolog legbenső lényegéhez tartozik, hogy „mondanak”, nem pedig „közvetítenek”. Való igaz, hogy alkotásával a művész a maga mondanivalóját kívánja kifejezni, s az

zal gondolatokat, érzéseket ébreszteni a szemlélőben. Műve tehát közte és a világ között a kommunikáció eszközeként szolgál. Ezért érvényes rá is a kommunikáció alapszabálya: soha nem az jelenik meg annak a tudatában, akinek üzenünk, amit mondani akartunk neki, hanem az, ahogyan ő az üzenetet a maga számára értelmezi, lefordítja. Az üzenet csupán egy jelsorozat, amely gondolatokat, esetleg érzéseket ébreszt abban, aki kapja. Végül is ilyen jelsorozat maga a festmény is. A néző mindenképpen azt olvassa ki belőle, amire ő ráérez, az azonban, hogy mire és hogyan érez rá, erősen függ attól, hogy mennyire járta ebben, milyen ismeretekkel és gyakorlattal rendelkezik ehhez. Műértőnek nem születik az ember – talán a zenét kivéve, aligha van olyan csodagyerek, aki ezzel a képességgel jött a világra –, hanem megtanulja azt, ahogy megtanul nyelveket is megérteni. A képzőművészetek, különösképpen pedig a festészet megértéséhez ténylegesen nagyrészt nyelvet tanulunk: a korszak, az abban használt stílus sajátos nyelvezetét, szimbólum- és kifejezőeszköz-készletét, és többnyire még sokkal inkább a művészt. A kulcs tehát valóban a tanulás, ez a kötet pedig igen jó tankönyv ehhez. És

ahogy az ember, miután megtanulta egy nyelv megértésének alapjait, az újabb műveket már segítség nélkül is mind jobban érti, s azok megismerése-megértése révén fejleszti-csiszolja ebbéli tudását, ugyanúgy tárják ki előttünk az innen tanulhatók a festészet csodálatos világának a kapuját. Némi kételyünk legfeljebb a tekintetben van, vajon Picasso egyik leghíresebb művének, a Guernicának a bemutatása felkészíthet-e akár csak valamennyire is arra, hogy az ember értőként szemlélje a modern kornak gyakran kifejezetten a korábbi értékrenddel való szakításban tobzódó művészetét.

A kötet mondanivalójának lényegét, a belőle nyerhető ismeretek velejét a tömör, tartalmas bevezető két részének címe foglalja össze: „Hogyan szemléljünk egy festményt?” és „Mitől mestermű a mestermű?”. Erre ad rövid, célratoró, a szemlélet elsajátításához módszeresen összefogott magyarázatokat 45, a festészet legjavát reprezentáló mű elemzésével, alkotójuk művészetének dióhéjnyi jellemzésével. A képek minősége pedig természetesen kiváló.

*Osman Péter
a közgazdaságtudomány
kandidátusa*